

מנהל מערך ייעוץ וחקיקה
המשנה ליועצת המשפטית לממשלה

24 פברואר 2026

ז' אדר תשפ"ו

לכבוד

ח"כ שמחה רוטמן

יו"ר הוועדה המשותפת של וועדת החוקה, חוק ומשפט והוועדה לביטחון לאומי

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק בעניין המחלקה לחקירות שוטרים

בימים אלה נדונה בוועדה המשותפת לוועדת החוקה, חוק ומשפט והוועדה לביטחון לאומי, הצעת חוק של ח"כ משה סעדה בעניין המחלקה לחקירות שוטרים (להלן: **מח"ש**).

להלן נביא, בתמצית, על דעת היועצת המשפטית לממשלה, את עיקרי עמדתנו ביחס לכשלים המהותיים שטמונים בהצעה, בהמשך לדברים שפירטו נציגינו במסגרת דיוני הוועדה. אלו, כאמור, עיקרי הדברים בתמצית, מבלי למצות את הנושא.

מח"ש היא הגוף המרכזי בישראל שתכליתו להבטיח את ניקיון כפיהם ותפקודם התקין של גורמי משטרת ישראל וגורמי אכיפה נוספים, בעת שהם פועלים לשם שמירה על שלום הציבור וביטחונו, גילוי עבירות פליליות ומניעתן.

הצעת החוק מביאה להסרת החיץ בין מח"ש לבין הדרג הפוליטי. בכך למעשה היא פוגעת פגיעה קשה במערכת אכיפת החוק כולה, בעצמאותה, בעקרונות יסוד של המשטר הדמוקרטי וביציבור. זאת בסתירה לעקרונות שנקבעו בפסק הדין בבג"ץ 8987/22 בעניין תיקון מס' 37 לפקודת המשטרה.

כידוע, עקרון יסודי בחברה דמוקרטית הוא הבטחת עצמאותם המקצועית של גורמי אכיפת החוק ומניעת חשש מפני הטיה פוליטית בהפעלת סמכותם. התערבות פוליטית בהפעלת סמכותם של גורמי אכיפת חוק או השפעה פוליטית פסולה עליה הן סממנים של מערכת אכיפת חוק מטעם השלטון.

לפוליטיזציה של הגוף החוקר והמעמיד לדין שוטרים וגורמי אכיפה נוספים, בעניינים הנוגעים למילוי תפקידם, השלכות קשות ביותר ביחס לגורמי האכיפה עצמם, ביחס לתפקודה של המשטרה וגופי האכיפה וביחס לשדה הפלילי כולו, אשר מושפע באופן ישיר מן האופן שבו נאכף הדין הפלילי כלפי אנשי אכיפת חוק. פוליטיזציה של מח"ש שקולה אפוא לפוליטיזציה ולהשחתה של מערכת אכיפת החוק.

כך, בין היתר, משום שפעילות מח"ש מהווה בלם מרכזי מפני ניצול לרעה של הכוח המסור בידי שוטרי ישראל. השפעה פוליטית פסולה על עבודת מח"ש תוביל לתופעות של אכיפת חסר של שוטרים כלפי אנשי שלטון ומקורביהם ואכיפת יתר של שוטרים כלפי קבוצות שאינן נמנות עם מי שהשלטון מבקש להיטיב עמו. בכלל זאת, פוליטיזציה של עבודת מח"ש צפויה להוביל לתופעה של הרתעת חוקרי משטרה מלעסוק בתיקיהם של אנשי שלטון, לרבות תיקי שחיתות שלטונית, ובתיקים של מקורבים לשלטון.

לא רק שהצעת החוק מתעלמת מכל האמור לעיל, אלא שבאופן שיטתי ומובנה היא מובילה לפוליטיזציה של מח"ש. יתרה מכך, דומה כי ההסדרים שנכללים בהצעה נועדו לשם יצירת מנגנונים מובנים שבאמצעותם יוכל הדרג הפוליטי להשפיע באופן פסול על הטיפול בחקירות שוטרים וגורמי אכיפה והעמדתם לדין.

זאת, בעיקר בשים לב להסדרים הבאים, שתכליתם אינה ראויה ופגיעתם בתכליות הניצבות ביסוד תפקודה התקין של מערכת אכיפת חוק פלילית קשה:

א. **דרך מינוי מנהל מח"ש** - לפי ההצעה, מינוי מנהל מח"ש יהיה בידי ועדה שנשלטת על ידי הדרג הפוליטי ועל-ידי שר המשפטים בפרט. המשמעות היא כי שר המשפטים שולט במינוי המנהל ובפיטוריו, וכי מנהל מח"ש יהפוך למעין משרת אמון התלוי בחסדי הדרג הפוליטי.

ב. **תפקיד "הממונה" ודרך מינויו** - עוד על פי ההצעה, שר המשפטים, בהמלצת הוועדה הפוליטית, ימנה פונקציה חדשה של "ממונה", שתפקידו יהיה להכריע במחלוקות בין מח"ש לבין גוף חוקר או תובע ולהחליט על העברת תיק מטיפולו של גורם אחר למח"ש. **בפועל, אותו "ממונה", שייבחר על ידי גורם פוליטי, יחזיק בידו סמכויות שיאפשרו לו לעצור חקירות שאינן נוחות לשלטון ולתעדף חקירות שהשלטון מעוניין בהן, הן חקירות נגד אנשי אכיפת חוק והן חקירות נגד אזרחים, עובדי ציבור ונבחרים ציבור.** היינו, מינוי פוליטי שיהיה בידו לטרפד חקירות שאינן נוחות לשלטון.

ג. **כפיפות מנהלית לשר** - מעבר לדרך מינוי המנהל, על-פי ההצעה הכפיפות המנהלית של מנהל מח"ש תהיה באופן ישיר לשר. כלומר, המנהל יהיה תלוי בהיבטים קריטיים, ובכלל זאת תקציב, תקנים, אישורים מיוחדים, בשר. כך קונה הדרג הפוליטי אחיזה משמעותית בתפקוד מח"ש, ובפועל ביכולת לאפשר לה לשגשג או להיפגע.

ד. **כפיפות ישירה לשר ללא הפרדה בין דרג פוליטי לבין גורמי האכיפה** - הקמת המחלקה על ידי שר המשפטים כמוצע - כיחידה עצמאית במשרד המשפטים, ללא כפיפות מקצועית לגורם בכיר יותר, פרקליט המדינה או היועצת המשפטית לממשלה, משמעותה שבירה חסרת תקדים של ההיררכיה במערכת אכיפת החוק, ולראשונה הכפפת בעל משרה בדרגת מנהל יחידת שטח, האחראי על חקירות קונקרטיות והעמדה לדין בתיקים קונקרטיים, לדרג הפוליטי. שבירת המדרג מובילה בהכרח לפגיעה בעצמאות גוף האכיפה, ולניתוק גוף האכיפה ממסגרת ארגונית תביעתית רחבה וכפיפות להנחיות תביעותיות רוחביות, באופן המחדד מאוד את החשש לזליגת שיקולים זרים. בנוסף, היעדר כפיפות מקצועית מהותית להנחיות היועצת המשפטית לממשלה ופרקליט המדינה יוצר חוסר שוויון באכיפה עד כדי כאוס.

כאן המקום להזכיר, כי ההכרעה המרכזית המהותית של דעת הרוב בצוות לבדיקת מח"ש הייתה כי גם אם נדרשים שינויים - מח"ש חייבת להישאר עצמאית וא-פוליטית. זאת כפי שגם צוין בדו"ח מבקר המדינה שעסק בעניין. הצעת החוק לעומת זאת עושה את ההפך, ללא עבודת מטה לבחינת המודל המתאים לפי ההמלצות, ומתיימרת לבנות מודל של מח"ש חדשה שאין לו תקדים בעולם.

בתמונה הרחבה, הצעת החוק מצטרפת לשורה של מהלכים המחלישים את מערכת אכיפת החוק, פוגעים בעצמאותה ומשמעותם השתלטות פוליטית על חקירות פליליות וסמכויות אכיפה. הדברים בולטים במיוחד בהצעה זו שעוסקת באחד הגופים המורכבים והרגישים במדינה – מח"ש.

משמעות ההצעה היא הפיכת מח"ש מבלם מפני שימוש לרעה בכוחם של שוטרים וגורמי אכיפה נוספים כלפי אזרחים, לכלי פוטנציאלי בידי השלטון. באמצעות "מח"ש החדשה" עלול להינתן בידי השלטון כלי לניווט חקירות נגד שוטרים ולהכוונת התנהגותם לצרכיו.

לפיכך, המשך קידום ההצעה תוצאתו היא פגיעה בזכויות פרט יסודיות, באכיפה השוויונית, בשלטון החוק וביסודות משטריים יסודיים בחברה דמוקרטית.

שרון אפק

מנהל מערך ייעוץ וחקיקה

המשנה ליועצת המשפטית לממשלה